

Motion till riksdagen 2013/14:Ub568

av **Ibrahim Baylan m.fl. (S)**

Färdplan för läraryrket

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lärarna som nyckeln till framgång i skolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lärarmiljard.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en färdplan för läraryrket.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om världens bästa lärarutbildning för världens bästa skola.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kvalitetssatsning inom lärarutbildningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolan som en lärande organisation och kompetensutveckling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om professionalisering av lärarrollen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att karriärtjänsterna också ska omfatta förskollärare.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lektorstjänsternas vetenskapliga inriktningar behöver breddas.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att yrkeslärare och fritidspedagoger ska legitimeras.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska administrationen och låta lärare vara lärare.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd för framtidens lärande.

Fel! Okänt namn

Lärarna – nyckeln till framgång i skolan

Vi vill skapa en modern kunskapsskola med kvalitet och kreativitet i centrum. Varje barn ska ges möjlighet att utvecklas som individ, att nå kunskapsmålen och kunna påverka sin egen framtid. Forskning visar att det enskilt viktigaste för elevernas resultat är att de möter en skicklig lärare som har förutsättningar att bedriva en god undervisning. Men idag vill alltför få unga bli lärare. Vi ser att läraryrkets attraktivitet inte alls står i proportion till det viktiga uppdrag lärarna har. I den svenska skolan finns engagerade lärare som brinner för uppgiften att undervisa. Men samtidigt är fallande resultat, bristande likvärdighet och läraryrkets låga attraktivitet faktorer som är allvarliga för skolans och elevernas framtid. Det är en utveckling som måste brytas. Därför vill vi ha en nationell samling för läraryrket. Vi menar att samverkan mellan relevanta aktörer är en nödvändig förutsättning för en positiv och långsiktigt stabil utveckling för läraryrket och därmed för den svenska skolan.

I grundskolan var 76 procent av de tjänstgörande lärarna kvinnor och 24 procent män läsåret 2012/13. I vuxenutbildningen var motsvarande siffror 64 procent kvinnor och 36 procent män och i gymnasieskolan var hälften kvinnor och hälften män. I grund-, gymnasie- och vuxenutbildningen är 11–12 procent av lärarna födda utomlands. Insatser måste göras för att nå en jämnare könsfördelning och större mångfald.

Lärarmiljard

Det enskilt viktigaste för elevernas resultat är att de möter skickliga och engagerade lärare som har bra förutsättningar att bedriva en god undervisning. Ökande kunskapsresultat i den svenska skolan kräver att många ambitiösa och duktiga studenter väljer att utbilda sig till lärare, samt att vi klarar att behålla duktiga lärare i yrket. Då ska det också löna sig att utbilda sig till och arbeta som lärare.

I dag är det för få unga som vill bli lärare. Söktrycket på lärarutbildningen är lågt med bara 1,6 sökande per plats. Samtidigt överväger många verkssamma lärare att lämna yrket och betydande pensionsavgångar väntar i närtid. Sammanfattningsvis står vi inför en betydande lärarkris.

För att stärka läraryrket krävs förbättringar på flera områden. Vi vill se en professionalisering av läraryrket med lärare som har rätt till en systematisk kompetensutveckling, har gott om tid att bedriva och utveckla undervisningen, bra villkor genom karriärutveckling samt goda former för samarbete och utbyte med sina kollegor. Politiken ska skapa förutsättningarna för lärarna att göra ett bra jobb men inte bestämma hur det ska utföras. Skolans verksamhet och skolpolitiken ska utgå från forskning och beprövad erfarenhet. Skolledare ska vara välutbildade och ha tid att vara pedagogiska ledare. Sverige ska ha en lärarutbildning av högsta kvalitet.

Färdplan för läraryrket

Om vi ska nå våra målsättningar krävs en långsiktig färdplan för läraryrket som tas fram i nära samarbete med involverade parter. Dels för att insatserna ska ges rätt inbördes prioritering, dels för att dessa diskussioner måste omfatta frågor om lärarnas lön och villkor, vilket primärt är en fråga för fack och arbetsgivare. Vi har därför tagit initiativ till en nationell samling för läraryrket för att bidra till en positiv utveckling för läraryrket. Vi stöttar regeringens förslag om fler karriärtjänster som ett bra första steg men mer behövs för att vända utvecklingen för yrket. Vi avsätter utöver regeringen ytterligare 650 miljoner kronor till en färdplan för läraryrket att prioritera i dialog med berörda parter i en nationell samling för läraryrket. Vi investerar i en lärarmiljard.

Världens bästa lärarutbildning för världens bästa skola

Kvaliteten i ett utbildningssystem kan aldrig bli högre än kvaliteten på dess lärare. För att öka kunskapsresultaten i den svenska skolan krävs att många ambitiösa studenter väljer att utbilda sig till lärare. Vi vill att läraryrket ska bli ett eftertraktat framtidssyrke och vi vill professionalisera lärarrollen. Ett brett nationellt samarbete kan öka läraryrkets attraktionskraft. För att lyckas med det måste det också löna sig bra att utbilda sig till och arbeta som lärare. Idag är utvecklingen av antalet sökande till lärarutbildningarna oroväckande, inte minst mot bakgrund av det framtida behovet av lärare.

Kvaliteten inom lärarutbildningen behöver höjas. TCO visar i sin rapport att 24 procent av lärarstudenterna har 5 timmar eller mindre undervisning i veckan. Studietiden per vecka är i snitt 28 timmar på lärarutbildningen.

Heltidsstudier ska motsvara heltid. Studenter ska i snitt studera 40 timmar/vecka för att klara kraven i utbildningen. Därför vill vi se en kvalitets-satsning på lärarutbildningen. Vi vill sätta fokus på fler lärarledda undervisningstimmar. Det ställer högre krav på studenterna men det ger också ett bättre stöd till dem och en högre kvalitet i utbildningen. Kvalitets-satsningen ska användas till att öka den lärarledda undervisningstiden, höja kraven och antalet studietimmar studenterna lägger ned. En höjd utbildningskvalitet för lärarstudenterna kommer att förbereda studenterna bättre för yrkeslivet samtidigt som utbildningens attraktivitet höjs.

För att höja kvaliteten behöver också fler begåvade studenter söka sig till lärarutbildningen. För att eleverna ska möta skickliga lärare också i framtiden är det viktigt att de bäst lämpade för yrket blir lärare. Vi har sedan tidigare föreslagit en försöksverksamhet med lämplighetsprov vid några utvalda lärarhögskolor för att pröva en förändring av antagningen till lärarutbildningen. Det är bra att regeringen nu föreslår ett sådant försök. Vi vill underlätta för fler studenter med annan utbildningsbakgrund eller redan yrkesverksamma att

Fel! Okänt namn på

skaffa sig en lärarutbildning. Särskilt viktigt är detta när det gäller lärarutbildningar inom ma/no-ämnena.

Lärarutbildningen har jämfört med andra högskoleutbildningar fortfarande alldeles för få disputerade lärare. Den måste ha en större förankring i forskning och ska utbilda vana forskningsanvändare. Lärarutbildningen behöver också en tydligare koppling till skolvardagen genom medverkan från erfarna lärare som är yrkesaktiva i skolan. Den utbildningsvetenskapliga forskningen behöver tillföras mer resurser och samverkan mellan forskare och förskola/skola måste stärkas. Fler yrkesverksamma förskollärare och lärare ska ges möjlighet till egen forskning, till exempel vid forskarskolor, som en del av eller parallellt med sitt ordinarie arbete.

Skolan – en lärande organisation

Skolans utveckling ska vara forskningsdriven. Arbetssättet inom skolan måste vara öppet så att varje skola blir en lärande organisation. Lärarna behöver bli varse sina egna styrkor och svagheter, lära sig att utveckla undervisningsmetoder och vara motiverade att kontinuerligt utveckla sina kunskaper. Forskning visar att ny kunskap bäst kommer till nytta i skolan när lärare lär av varandra och duktiga lärare coachar andra inom sina respektive kompetensområden. På så sätt kan goda praktiker få spridning. Kunskaper och undervisningsmetoder måste hela tiden uppdateras och förfinas. Skolledningen har ett stort ansvar för att skapa ett öppet klimat och ge förutsättningar för att utvecklas.

Istället för att stödja en professionalisering av läraryrket har regeringen byråkratiserat lärarrollen. Det har lett till att viktig tid har tagits ifrån undervisning och tid med eleverna. Vi vill frigöra tid för lärarna och ge mer utrymme att genomföra och utveckla undervisningen. För att kunna stödja varje elevs utveckling behöver läraren tillräckligt med tid för eleverna i klassrummet. Därför vill vi investera i elevernas lärande och lärarnas arbetsmiljö genom att skapa mindre klasser i de första årskurserna. Internationell och svensk forskning visar att klasstorlek har betydelse för elevernas resultat och att effekten är störst för de yngsta eleverna. De elever som har svårigheter i skolan kan få mera stöd och den som har lätt att lära kan också få mer tid och stimulans att nå längre. Vi vill ge utrymme att anställa cirka 4 000 nya lärare för att minska de största klasserna med fyra till fem elever.

Det behövs nya former för lärares kompetensutveckling. Punktinsatser för enstaka lärare som åker iväg för kompetensutveckling är inte vad som visat sig effektivt. Vi vill professionalisera läraryrket så att lärare och förskollärare får rätt till systematisk kompetensutveckling, har gott om tid att bedriva och utveckla undervisningen i kollegial samverkan och möjlighet till karriärutveckling. För att skolan ska utvecklas åt rätt håll måste lärare få tid för att ta del av ny forskning och kunna utveckla sin undervisning i samverkan.

Kontinuerlig fortbildning och kompetensutveckling måste vara naturliga inslag i lärarrollen, och stödjas genom gemensamma satsningar från staten

och skolhuvudmännen, med huvudsaklig förläggning vid högskolor och universitet. Dagens system för kompetensutveckling för lärare där staten bestämmer sig för att vidareutbilda lärarna inom än det ena än det andra skapar inte den långsiktighet eller lokala anpassningen som krävs.

Professionalisera lärarrollen

Forskning visar att det enskilt viktigaste för att en elev ska nå goda resultat i skolan är att möta en skicklig och engagerad lärare. Därför vill vi se en ökad professionalisering av läraryrket med breda karriärmöjligheter, systematisk fortbildning och gott om tid att bedriva och utveckla undervisningen. Skolhuvudmännen bör tillvarata lärarnas kompetens och stimulera till professionell utveckling och större ansvarstagande i skolan. Det kan exempelvis handla om att ta ansvar för ämne och ämnesutveckling, kvalitetsarbete, bedömning och betygssättning, handledarskap för lärarstudenter samt mentorskap för nyutbildade lärare.

Lärlägitimationsreformen syftar till att stödja lärarnas karriärutveckling och säkra att eleverna undervisas av behöriga lärare. Men regeringens fiasko med legitimationsreformens genomförande riskerar hela reformens trovärdighet. Det ter sig gammalmodigt att inte legitimationsreformens karriärtjänster är tillgängliga också för förskollärare. Forskning visar att barn som tidigt får del av högkvalitativ förskoleverksamhet får nytta av det genom bättre skolresultat ända upp i högre utbildning. Att som regeringen anser de som arbetar med de små barnen inte är värda att utveckla, är ett misstag som får efterverkningar när barnen kommer till skolan.

Förskollärarna ska ingå i satsningen på karriärtjänster. Lektorstjänsternas vetenskapliga inriktning behöver breddas så att lärare som har en licentiat- eller doktorexamen inom utbildningsvetenskap, pedagogiskt arbete eller allmändidaktik också ska kunna bli lektorer. Yrkeslärare och fritidspedagoger ska också legitimeras. Introduktionsåret är ett utmärkt sätt att ge nya lärare en god start men det behöver innehålla mer utbildande och utvärderande insatser för att spela den roll som ursprungligen avsågs. Givet de misstag som regeringen gjort i genomförandet av reformen är det rimligt att introduktionsåret i nuläget inte ingår i legitimationen.

Minska på administrationen – låt lärare vara lärare

Alltmer av lärarnas arbetstid upptas idag av administration. Fler nationella prov, obligatorisk närvarorapportering, skriftliga omdömen för alla elever från årskurs ett, individuella utvecklingsplaner och skriftliga åtgärdsprogram är alla exempel på insatser som var för sig är fullt rimliga men som sammantaget innebär en så omfattande arbetsbörda att det kraftigt minskar den tid lärarna kan lägga ner på att planera och bedriva undervisning.

Fel! Okänt namn på

Vi måste minska lärarnas administration genom att ta bort de dokumentationskrav som införts och ge lärarna större möjlighet att utforma sin uppföljning på det sätt som bäst passar deras arbetssituation och de utmaningar eleverna står inför.

Vi vill se att skollagen ändras så att de individuella utvecklingsplanerna slopas helt och att de skriftliga omdömena inte längre är obligatoriska i år 6–9. En lärare som undervisar flera klasser och ämnen lägger idag ofta en arbetsvecka per läsår på att producera även de mest rudimentära omdömen en gång per termin utan att det bidrar nämnvärt till elevernas utveckling.

Skollagen bör också förändras vad gäller krav på åtgärdsprogram vid särskilt stöd. Regeringen vill ta bort krav på åtgärdsprogram helt och hållet och istället låta det vara upp till föräldrarna att kräva det. Vi ser att det kommer att ytterligare spä på ojämlikheten i skolan men ser samtidigt behovet av att minska den arbetsbelastning åtgärdsprogrammen medför. Vi föreslår istället att kravet på åtgärdsprogram tas bort för särskilt stöd av mindre omfattning men att kravet på åtgärdsprogram finns kvar vid större behov av särskilt stöd.

Stöd för framtidens lärande

Den svenska skolan har oroväckande problem med sjunkande resultat och bristande likvärdighet som snabbt förvärras. Vi vill möta utmaningarna genom att säkra att skolan använder de bästa forskningsrönen och ta vara på och använda lärarnas engagemang och utvecklingsvilja. Idag finns inte tillräcklig systematisk kunskap om de metoder och arbetssätt som forskningen visat fungerar för att utveckla skolan. Skolledare, lärare och arbetslag behöver få stöd för att använda ny kunskap som grund för sina professionella bedömningar av arbetssätt efter skolans och elevernas behov. Skolinspektionen är bra på att hitta brister men har inget uppdrag att hitta och sprida det som fungerar riktigt bra för att skapa en positiv skolutveckling som höjer resultaten och bidrar till en likvärdig skola.

För att lyckas med att förbättra resultaten i svensk skola måste skolan leva upp till kravet på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

En viktig del i arbetet för att så ska ske är att forskning som är relevant för skolan systematiseras, sprids och kommer till användning av lärare och rektorer i Sveriges alla skolor. Skolan är alltför viktig för att vara ett slagfält för löst tyckande.

Det behövs därför en ny organisation som tar fram systematiska översikter av såväl nationell som internationell forskning inom lärandets område. Att sammanställa systematiska översikter är en forskningsuppgift eftersom forskning måste bearbetas, sammanställas och bedömas, vilket kräver forskarkompetens. Vi har länge krävt ett nytt och fristående forskningsinstitut för lärande.

Fel! Okänt namn på

Spridningen av kända forskningsresultat behöver också kraftigt förbättras. Spridningen behöver bli systematisk och kommuniceras på ett lättillgängligt sätt så att den blir känd och kan komma till användning i Sveriges alla skolor.

Regeringen föreslår nu en ny myndighet, ett skolforskningsinstitut. För att forskningsresultat ska omsättas i praktiken krävs ett verksamhetsnära perspektiv och ett nära samarbete med professionen. Vi vill därför ge det föreslagna skolforskningsinstitutet uppdraget att också arbeta med skolutveckling, i nära samarbete med landets lärosäten, skolverk/skolinspektion samt kommuner och fristående skolor.

För uppdraget att skolforskningsinstitutet ska arbeta med skolutveckling investerar vi 25 miljoner kronor utöver regeringen under 2014. Medel tas från regeringens anslag till Stimulansmedel för lärosätessammanslagning.

För att Sverige ska ha en högkvalitativ skola krävs att undervisningen och de pedagogiska metoderna står på solid vetenskaplig grund. Det är tyvärr en lång väg att gå innan vi kan säga att alla elever får en utbildning som gör det. För skolan är relevant praxisnära forskning en bristvara. Staten behöver öka dagens mycket begränsade anslag till den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Vi vill ha en modern skola för alla elever. En central del av det är elevernas medie- och informationskunnighet samt deras förmåga att använda digitala verktyg och läresurser. Med kunniga lärare är digitala verktyg och modern it-pedagogik ett bra undervisningsverktyg i de flesta ämnen och lärsituationer. Digital kompetens är en av åtta nyckelkompetenser som EU-kommissionen har listat för ett livslångt lärande. När dagens elever kommer ut i arbetslivet är kravet på att behärska digitala verktyg en självklarhet. Därför är det viktigt att lärare i förskola och skola kan hjälpa till att överbrygga digitala klyftor och kan kompensera för elevernas olika förutsättningar utifrån hemförhållanden. Skolverkets uppföljning som presenterades våren 2009 visar att tillgången till digitala verktyg i skolan ökar men framförallt att det finns betydande skillnader mellan skolorna. Allt för många lärare uppger att de saknar trygg kunskap om att använda it och dra pedagogisk nytta av öppna och tillgängliga läresurser. Det finns stora behov av kompetensutvecklingen på detta område. Staten har ett ansvar för skolans digitala utveckling och det måste tydliggöras i en nationell it-strategi för skolan. Det stärker elevernas möjlighet att skaffa sig kunskaper och färdigheter som stämmer med ett modernt samhälle och det stärker Sverige som kunskapsnation.

Stockholm den 3 september 2013

Ibrahim Baylan (S)

Louise Malmström (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Gunilla Svantorp (S)

Cecilia Dalman Eek (S)

Håkan Bergman (S)

Thomas Strand (S)

Adnan Dibrani (S)